

Programski izvještaj Saveza udruga Operacija grad za 2017. godinu

**PROGRAMSKI IZVJEŠTAJ SAVEZA UDRUGA
OPERACIJA GRAD ZA 2017. GODINU**

www.operacijagrad.net

Uvod

Savez udruga Operacija Grad (bivši Savez za centar za nezavisnu kulturu i mlade – SZC) osnovan je s ciljem poticanja razvoja nezavisne kulture te samoorganiziranog djelovanja mladih, što ostvaruje okupljanjem organizacija i pojedinaca te organiziranjem različitih kulturnih sadržaja od manifestacija i javnih rasprava, preko obrazovnih i istraživačkih programa do izdavanja publikacija. Savez trenutno ima 29 članica.

Misija

Savez udruga Operacija grad je platforma koja okuplja organizacije nezavisne kulture i mladih te javnim zagovaranjem i promjenom institucionalnog i socio-kulturnog okvira radi na poboljšanju uvjeta djelovanja u polju nezavisne kulture i mladih.

Vizija

Nezavisna kultura i mladi kao utjecajni akteri razvoja grada.

Članice

Organizacije članice Saveza djeluju na područjima nezavisne kulture te aktivnosti mladih i za mlade. Te organizacije provode projekte i aktivnosti u raznovrsnim poljima kao što su aktivno sudjelovanje mladih u društvu, kultura mladih i stvaralaštvo mladih, urbana kultura, suvremena umjetnost, kazalište, ples, performans, neformalna edukacija na različitim područjima, informiranje mladih, novi mediji i tehnologije, mobilnost mladih, politike za mlade, kulturne politike, arhitektura i urbanizam, glazbena kultura, film i video itd.

Savez provodi sljedeće programe:

1. Su-upravljanje Pogonom

Cilj je ovog programa razvijati i unaprijeđivati partnerstvo sa zagrebačkom gradskom upravom i suradnju među članstvom Saveza kako bi se unaprijedili resursi, kapaciteti i program Pogona.

2. Poticanje institucionalne inovacije u kulturi

Osnovni ciljevi: Poticati unošenje inovacija u postojeći kulturni sustav te transformaciju kulturnih politika u Hrvatskoj, a u svrhu veće dostupnosti javne kulturne i društvene infrastrukture za sve građane i organizacije civilnog društva.

3. Jačanje lokalne scene i transfer znanja

Ciljevi ovog programa su osnaživati organizacije mladih i nezavisne kulture te lokalne platforme organizacija iz ovih područja kroz međusobno povezivanje, razmjenu znanja i iskustava - na razini Zagreba, drugih lokalnih sredina u RH i regionalno te senzibilizirati javnost i donositelje odluka za potrebe organizacija civilnoga društva koje djeluju na području nezavisne kulture i mladih;

4. Culture 2 Commons / Od kulture do zajedničkih dobara

Osnovni cilj program je poticati transfer uspješnih organizacijskih i institucionalnih praksi i inovacija u druge sredine i druga područja djelovanja (upscaling).

Provedba programa u 2017. godini:

1. Su-upravljanje Pogonom

Jedna od ključnih programskih aktivnosti Saveza (SUOG) je su-upravljanje Pogonom temeljem osnivačkog akta između Grada Zagreba i Saveza iz 2008. čime se osigurava kvalitetno zajedničko upravljanje temeljnim funkcioniranjem ustanove. Inicijalno uspostavljen radi zagovaranja osnivanja centra za nezavisnu kulturu i mlade kao ustanove temeljene na formalnom civilno-javnom partnerstvu zagrebačke gradske uprave i organizacija nezavisne kulture i mladih, SUOG (tadašnji Savez za centar za nezavisnu kulturu i mlade) Pogon vidi kao osnovnu platformu uključivanja i sudjelovanja civilne strane ovog partnerstva.

Operacija grad je u svojstvu suosnivača i su-upravitelja Pogona u 2017. sudjelovala u donošenju niza administrativnih odluka i time doprinela njegovom kvalitetnom funkcioniranju. Kroz sudjelovanje njegove predstavnice Miljenke Buljević u Upravnom vijeću Pogona, Savez je posredno sudjelovao u procesu odabira novog ravnatelja/ice. Sukladno su-upravljačkim ovlastima Upravni odbor Saveza je prihvatio izmijenjeni Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Pogona – zagrebačkog centra za nezavisnu kulturu i mlade. Zaključno, Savezov angažman na su-upravljanju Pogonom uključivao je i redovne sastanke Programskog savjeta na kojima se razgovaralo i odlučivalo o aktualnim temama vezanim uz programske aspekte rada Pogona.

U svrhu što boljeg su-upravljanja Pogonom nastavljeno je vođenje redovite komunikacije sa članicama Saveza putem mailing liste, telefonom i uživo, u okviru pojedinačnih sastanaka, termina u kojima su se članice mogle okupiti i diskutirati o aktualnim temama, kao i na Skupštinama, gdje se također raspravljalo o smjerovima i planu daljnjeg djelovanja.

Savez je tijekom čitave 2017. bio u redovitoj komunikaciji s osobljem Pogona, a Pogon je aktivno sudjelovao i u jednom od projekata Saveza, platformi Upgrade, naročito kroz aktivnosti vezane uz festival Design District Zagreb 2017. u lipnju kada je jedan od programa održan upravo u Pogonu u Mislavovoj.

U programu su sudjelovale članice Operacije grad, druge organizacije s nezavisne kulturne scene, mladi te drugi zainteresirani građani.

2. Poticanje institucionalne inovacije u kulturi

Institucionalna inovacija u kulturi je tema kojom se ova organizacija kontinuirano bavi od svog osnutka. Osnivanjem Pogona zadovoljen je jedan od osnovnih ciljeva ovih nastojanja budući da je njegov početak rada kao hibridne institucije sigurno najvažnija institucionalna inovacija koju je dosada ostvario Savez i njegove članice. Od početnih zahtjeva za osnivanje Centra za nezavisnu kulturu i mlade kao civilno-javnog partnerstva, preko čina osnutka Pogona, a sve do recentnih nastojanja organizacije za daljnjim poboljšanjima ovih modela, ovaj se program u različitim formatima kontinuirano provodi od 2006. godine.

Savez već preko dvije godine ove inovacije promišlja interdisciplinarnim pristupom kroz razvoj modela koji bi u sebe uključio i druge civilnodruštvene aktere koji ne djeluju u području kulture. Tako je došlo do konceptualizacije i zagovaranja modela društveno-kulturnog centra (DKC) kao novog institucionalnog modela korištenja i upravljanja javnom infrastrukturom koja je namijenjena za transdisciplinarnu i transsektorsku potrebu kulture, organizacija civilnog društva i lokalne zajednice. U procesu zajedničkog modeliranja i promišljanja koji je uslijedio definirana je interkulturalnost kao sadržajni fokus budućeg društveno-kulturnog centra u Zagrebu te su od onda zagovaračke aktivnosti Saveza usmjerene ka osnivanju Interkulturalnog društvenog centra (IDC) kao institucionalne inovacije primjerene novonastalim okolnostima djelovanja i života u gradu.

Radna skupina za model IDC-a

Unutar ove skupine aktivnosti značajan je bio dvodnevni radni sastanak održan početkom travnja u suradnji CMS-a i dijela članica Saveza okupljenog oko platforme "Upgrade" gdje su se promišljanju budućnosti razvoja Interkulturalnog društvenog centra (IDC) u Zagrebu priključile i organizacije poput Društva afrikanaca Hrvatske (DAH) i socijalne zadruge Okus doma. Razmatrana je dinamika i raspon aktivnosti u sklopu zagovaračkog procesa za osnivanje IDC-a koji je raslojen u dva moguća razvojna scenarija: onaj centraliziranog smještaja ili kao polilokacijska mreža manjih prostora. Kroz dio rada o modelu diskutiralo se o potencijalima sinergijskih učinaka zajedničkog djelovanja velikog broja uključenih organizacija, ali su razmatrani i potencijalni problemi koji proizlaze prvenstveno iz organizacijskih razlika pojedinih sudionika procesa. Konačno, kroz aktivno sudjelovanje predstavnika organizacija koje uključuju predstavnike drugih kultura koje žive i djeluju u Zagrebu pokrenuta je tema kvalitetnijeg i operativnijeg definiranja pojma "interkulturalnosti" na način da adresira uključivost i prihvaćanje različitosti van uskih okvira azilantske populacije. Bilo nam je izuzetno bitno naglasiti kako se pojam uključivosti i interkulturalnog dijaloga odnosi na sve stanovnike grada i traženje puteva ka solidarnom zajedničkom životu u kojem se podržava različitost, a posebno se fokusira na one marginalizirane (nezaposlene, pripadnike manjina, izbjeglice i azilante), zanemarene, isključene, Druge i Drugačije.

U sklopu ovog programa nastavljena je kampanja pod nazivom „Zagreb: otvoreni grad?“ u kojoj je održan čitav niz aktivnosti participativnog karaktera u kojima smo nastojali praktičnim radom na terenu predstaviti konceptualna i programska načela djelovanja društveno-kulturnih centara.

Design District Zagreb 2017

Prvi dio javne kampanje ticao se niza aktivnosti koje su održane 14. lipnja u sklopu ovogodišnjeg festivala Design District u Zagrebu, a u realizaciji s brojnim članicama Saveza te u partnerstvu s Pogonom i klubom Booksa. Prvi segment temeljio se na radionici "Live Designa" na kojoj su predstavnici niza uključenih organizacija promišljali prostorni okvir budućeg društveno kulturnog centra, zajedno s tipovima prostora nužnih za njegovo funkcioniranje te mogućnostima stvaranja fizičkih preduvjeta za programsku sinergiju tematski divergentnih sadržaja. Slijedilo je prvo zagrebačko predstavljanje izložbe "Nezavisni prostori - prostori nezavisnih" ispred kluba Booksa koja je prikazala dinamiku razvoja nezavisne kulture u Hrvatskoj kroz prizmu prostora koji su to omogućili, jasno prikazujući presudan utjecaj kvalitetne infrastrukture na razvoj organizacija i kvalitetnu proizvodnju programa. Program je završen javnim razgovorom o trenutnom stanju nezavisnih prostora u gradu, s osvrtom i na prostore unutar gravitacijske zone festivala poput Badela, stare bolnice u Vlačkoj, pa i Bookse.

Festival u Dugavama

Najvažniji dio ovogodišnje kampanje ticao se poticanja djelovanja partnerskih organizacija koje djeluju u Dugavama. Ovaj novozagrebački kvart odabran je kao lokacija zbog istovremenog izraženog angažmana niza lokalnih aktera te zbog, za Zagreb specifične situacije, postojanja prihvatilišta za azilante u hotelu "Porin". Višemjesečne pripreme aktivnosti kulminirale su organizacijom jednodnevnog festivala "Svi u park! Društveno-kulturni festival u Dugavama" koji je održan 8. srpnja na javnoj zelenoj površini ispred OŠ Dugave. Ovaj događaj predstavljao je konceptualnu nadogradnju i uvezivanje aktivnosti koje u Dugavama već provode lokalni akteri i organizacije poput Građanske inicijative Dugave i nogometnog kluba "Zagreb 041". Pod idejom simulacije programskih sastavnica nekog mogućeg Interkulturnog društvenog centra in-situ, teme koje su Savez i platforma "Upgrade" dosad zagovarale na razini grada bile su komunicirane i na kvartovskoj razini, i to kombinacijom diskurzivnih, edukacijskih i zabavnih programa koji su provodile organizacije članice Saveza, kao i drugi partneri uključeni u aktivnosti u Dugavama. Kroz organizaciju programa poput plesnih radionica za djecu, žive knjižnice, razgovora s predstavnicima mjesne samouprave i građanima, eko placa, pripreme zdrave hrane, radionice popravljanja bicikala, predstavljanja nogometne škole za djecu te glazbenog programa uspješno je i građanima zorno predstavljen mogući i očekivani programski raspon jednog Interkulturnog društvenog centra. Djelovanje u Dugavama nastavljeno je i putem osiguravanja potpore nogometnoj školi Zagreb 041 realiziranoj uz financijsku podršku Francuskog instituta u Zagrebu kroz koju je osigurano nesmetano djelovanje ovog na lokalnoj razini izuzeno vrijednog edukativnog programa kroz čitavu 2017. godinu.

Rad na ovoj programskoj liniji odnosio se i na uključivanje svih članica, kroz brojne sastanke, konzultacije i redovno izvještavanje o aktivnostima, čime su one imale priliku sudjelovati u svim aspektima ovog programskog područja Saveza, od osmišljavanja aktivnosti pa sve do njihove provedbe.

3. Jačanje lokalne scene i transfer znanja

Ovaj se program provodi od samog početka djelovanja Saveza, točnije od 2007. Kroz niz različitih formata organizacija prati lokalne politike vezane za nezavisnu kulturu i mlade, pruža pomoć i podršku kako lokalnim akterima tako i onima u ostatku zemlje i u cijeloj regiji i time jača njihove kapacitete za zagovaranje boljeg položaja unutar kulturnog sustava te proizvodi specifična znanja vezana za su-upravljanje javnom infrastrukturom kroz model civilno-javnog partnerstva.

U smislu prenošenja znanja programski bliskim inicijativama unutar zemlje i regije koordinatorica Saveza održala je niz predstavljanja iskustava djelovanja ove organizacije. Tako je u Slunju i Ozlju na poziv Karlovačke županije, a na kojoj su bili predstavnici lokalne samouprave, kao i raznih organizacija i inicijativa održala predavanje i radionicu. U sklopu Studija o mladima za mlade, a na kojima su bili prisutni predstavnici civilnodruštvenih organizacija, savjeta mladih te škola, održala je predavanje na teme javno-civilnog partnerstva te izgradnje interkulturnog-društvenog centra. Unutar regije, koordinatorica je u Beogradu održala predavanje na poziv CFCD - Terre Solidaire na temu javno-civilnog partnerstva te inovacija u politici korištenja kulturne infrastrukture, dok je na poziv Nezavisne kulturne scene Srbije predstavila niz inovacija u sudioničkim i su-upravljačkim politikama korištenja kulturne infrastrukture.

Početak studenog na održivom imanju u Vukomeriću održan je sastanak niza članica Saveza, zajedno s drugim partnerskim organizacijama uključenim kroz aktivnosti platforme "Upgrade". Osim predstavljanja ZMAG-a (Zelena mreža aktivističkih grupa) kao jednog od partnera ove platforme koji nam je prenio vlastita iskustva vođenja ovog centra, posjet je poslužio za daljnju razmjenu iskustava svih prisutnih, kao i prilika za planiranje daljnjih aktivnosti rada na osmišljavanju zagrebačkog modela društveno-kulturnog centra.

Predstavnici Saveza sudjelovali su na konferenciji "Participatory Governance in Culture: Exploring Practices, Theories and Policies. DO IT TOGETHER" u suorganizaciji Zaklade Kultura nova, ustanove Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture i niza drugih organizacije iz Europe i svijeta koja se od 22. do 24. studenog održala u Rijeci. Tamo je održan sastanak nacionalnih inicijativa i platformi koje se bave razvojem društveno-kulturnih centara. Na sastanku su bile prisutne inicijative i organizacije iz Čakovca, Karlovca, Pule, Splita i Dubrovnika. Osnovna tema sastanka bio je nastavak razmjene iskustava u odnosu na lokalne specifičnosti pojedinih organizacija te analiza aktualnih događanja vezana za razvoj mreže dkc-ova u Hrvatskoj. Nastavljeno je promišljanje osnivanja nacionalne mreže koja bi ojačala zagovaračka nastojanja na lokalnoj razini.

Jedna od najbitnijih aktivnosti unutar ovog programskog područja bila je priprema za sudjelovanje u natječaju raspisanom od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske u prosincu: "Kultura u centru – potpora razvoju javno-civilnog partnerstva u kulturi". Natječaj se provodi u okviru Operativnog programa "Učinkoviti ljudski potencijali" 2014. – 2020. s ciljem razvoja dobrog upravljanja u kulturi jačanjem suradnje javnog i civilnog sektora. S obzirom na tematsku podudarnost dugogodišnjih aktivnosti Saveza s elementima raspisa ovog natječaja, kvalitetna prijava bit će prilika za dugoročno unaprijeđenje mogućnosti njegovog djelovanja, kako na lokalnoj, tako i na nacionalnoj razini.

4. Culture 2 Commons / Od kulture do zajedničkih dobara

U prvoj polovici 2017. Savez je nastavio svoj dugogodišnji rad na uspostavljanju međunarodne suradnje i povezivanja s organizacijama u Europi. Tako je nastavljena provedba programa u suradnji s Europskom kulturnom fondacijom (ECF), a u sklopu platforme “Connected Action for the Commons” u sklopu tematskog fokusa “Connecting culture, communities and democracy”. Program već godinama okuplja šest hubova sastavljenih od organizacija i mreža iz područja kulture iz Europe: Krytyka Polityczna, Poljska; Oberliht Young Artists Association, Moldova; PLATONIQ, Španjolska; Subtopia, Švedska; Les Têtes de l’Art, Francuska, kao i platformu iz Hrvatske sastavljenu od Operacije grad, Saveza udruga Klubtura i Prava na grad. Kroz suradnju s ECFom, Operacija grad, Klubtura i Pravo na grad postali su jedan od šest hubova (naziv lokalnog huba bio je Culture 2 Commons) koji nastoje uspostaviti i zagovarati novi skup demokratskih praksi i modela u Europi usmjerenih angažmanu kulturnih organizacija u zajednici i kulturi polazeći od ideje kulture i kulturnog sektora kao svojevrsnog laboratorija za društvene inovacije. Ta suradnja stvorila je priliku za Operaciju grad, kao i druge dvije hrvatske organizacije da stave u širi europski kontekst teme kojima se bave: kulturna proizvodnja, institucionalna inovacija, zaštita javnih i zajedničkih dobara i participativno upravljanje te da svoje međusobno povezane metode i postignuća transferiraju u druga područja djelovanja i druga mjesta.

Ovaj je program zaključen sudjelovanjem u organizaciji događanja Idea Camp, koje se održalo u Madridu od 1. do 3. ožujka 2017. i na kojem je sudjelovalo 50 idea makera iz cijelog svijeta koji su imali priliku predstaviti svoj projekt i raditi na njegovom razvoju. Nagrađeni projekti, dobili su tako inicijalnu podršku za razvoj svojih projekata. Među odabranim idea makerima bila je i predstavnica Socijalne zadruge Okus doma iz Hrvatske s kojom Savez već nekoliko godina surađuje te nastoji potaknuti njen razvoj. Time je kroz dugogodišnju prisutnost Saveza u ovom projektu omogućena prilika razmjena iskustava ove vrijedne lokalne inicijative s nizom najraznovrsnijih organizacija i inicijativa iz čitave Europe.

Od 25.-28. travnja 2017. Mirela Travar i Antun Sevšek su u ime Saveza sudjelovali na 83. izdanju TEH (Trans Europe Halles - Europska mreža kulturnih centara) konferencije pod nazivom „Kultura i zajednice dijeljenja“ (Culture and Sharing Communities) koja se odvijala unutar kompleksa Društvenog centra Rojc u Puli. Pritom su doprinijeli radu konferencije kroz facilitiranje jedne sesije i sudjelovanju u nizu radionica. Na konferenciji su sudjelovali brojni međunarodni stručnjaci iz niza područja vezanih za nezavisnu kulturu i djelovanje u lokalnoj zajednici koji su kroz razne formate raspravljali o ovogodišnjoj temi te prezentirali primjere dobre prakse i praktična nova znanja potrebna za primjenu i u kontekstu djelovanja naše organizacije. Naročito su bili korisni sastanci s predstavnicima nezavisnih kulturnih centara Europe što nam bila je sjajna prilika za umrežavanje i stvaranje europskih partnerstava.

Izbor iz praćenja u medijima:

<http://door.hr/predstavljene-ideje-odrzive-prenamjene-obnove-zagrebackih-lokacija/>

<http://www.nkzagreb041.hr/novosti/nk-zagreb-041-nk-bubamara>

<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.842972302520105.1073741836.690693497747987&type=3>

<http://designdistrict.hr/program2017/live-design-of-a-socio-cultural-center/>

<http://designdistrict.hr/program2017/izlozba-nezavisni-prostori-prostori-nezavisnih/>

<http://designdistrict.hr/program2017/kakvi-nam-prostori-trebaju-nezavisna-kultura-ishodiste-drustvenog-razvoja/>

<https://operacijagrad.net/2017/07/11/svi-u-park-drustveno-kulturni-festival-u-dugavama/>

<http://www.zagrebvorenigrad.hr/svi-park-drustveno-kulturni-festival-dugavama/>

<http://www.kulturpunkt.hr/content/svi-u-park>

<http://rotorzg.blogspot.hr/2017/07/svi-u-park-odlicno-organiziran.html>

<http://mojzagreb.info/zagreb/hrvatska/festival-u-dugavama>

<http://welcome.cms.hr/index.php/hr/2017/07/09/odluka-obitelji-o-povratku-u-ratom-pogodeno-podrucje-sramota-hrvatskog-sustava-medunarodne-zastite/>

<http://www.zagrebvorenigrad.hr/camp-trampoline-house-umjetnicki-kustoski-odgovori-izbjeglicku-krizu/>

<https://www.cms.hr/hr/azil-i-integracijske-politike/poziv-na-seminar-suradnja-u-zajednici-dugave-novi-zagreb>